

DZIECKO A LITERATURA DZIECIĘCA

Zestawienie bibliograficzne w wyborze

Opracowanie: Alicja Czemyers. Biblioteka Pedagogiczna w Chełmie

Opublikowano 16.12.2004

PUBLIKACJE KSIĄŻKOWE

1. ADAMCZYKOWA, Zofia
Literatura dla dzieci : funkcje, kategorie, gatunki / Zofia Adamczykowa. - Warszawa : Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP, 2001. - 183 s.
Publikacja koncentruje się na aspekcie "osobności" czyli swoistości literatury dla dzieci. Wskazuje odrębność tej literatury na wybranych funkcjach, kategoriach i gatunkach. Zwraca uwagę na aktywizujące funkcje literatury (aktywność intencjonalna, naśladowcza, dynamiczna, kompatybilna, twórcza). Książka omawia również gatunki poezji dla dzieci: kołysanki, zgadywanki, gdybanki. Ostatni rozdział publikacji poświęcony jest baśni i jej roli w życiu dziecka.
2. BAŚNIE i baśniowość czyli Kraina dziecięcego mitu / pod red. Teresy Bugajskiej. - Kielce : Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP, 2000. - 63 s.
Książka pokazuje różnorodne elementy świata baśniowego, jego wpływ na kształtowanie się osobowości dziecka. Omawia trwałe elementy baśni dziecięcej. Książka zawiera również propozycje scenariuszy lekcji, formy zabaw z wykorzystaniem baśni.
3. BRETT, Doris
Bajki, które leczą / Doris Brett. - Wyd. 2. - Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2002. - Cz. 1. - 234 s. - Cz. 2. - 218 s.
Publikacja stanowi zbiór opowiadań dla dzieci, które pomagają rozwiązać nurtujące ich problemy. Autorka kieruje książkę przede wszystkim do rodziców, omawia niektóre sytuacje z jakimi dziecko styka się w życiu (rozwód, nowa rodzina, nieśmiałość, dokuczanie itd.). Wskazuje na metody pomocy dzieciom i zwraca uwagę na realizowane, dzięki opowiadaniom, cele terapeutyczne.
4. DZIECKO, książka, biblioteka. - Warszawa : Biblioteka Narodowa, 1993. - 78 s.
Publikacja zaczyna się od prezentacji stanu badań czytelnictwa dzieci i młodzieży w różnych krajach świata. Pierwsza część książki zawiera artykuły dotyczące organizacji przestrzeni bibliotecznej, dostosowanie jej do potrzeb dzieci i rodziców. Druga część omawia formy pracy z dzieckiem najmłodszym, sposoby przygotowania do odkrywania przyjemności czytania, formy działalności kulturalnej i edukacyjnej w bibliotece oraz omawia znaczenie książki mówionej w życiu dziecka. Trzecia część to prezentacja doświadczeń z działalności programów bibliotecznych dla dzieci. Ostatnia część publikacji rozważa sposób wykorzystania mediów w pracy z dziećmi oraz ich wpływ na rozwój osobowości dziecka.
5. KĄTNY, Marek Literatura popularnonaukowa dla dzieci i młodzieży / Marek Kątny. - Kielce : Agencja Wydawnicza "Gens", 1998. - 87 s.
Publikacja omawia znaczenie książki popularnonaukowej w wychowaniu i rozwoju dzieci i młodzieży. Pierwsza część definiuje książkę popularnonaukową, omawia jej zakres i wartości. Następne rozdziały omawiają książkę popularnonaukową jako: wydawnictwo informacyjne, dzieła upowszechniające wiedzę, tzw. naukowe zabawki - książki zabawki oraz omawiają jej rozwój na przestrzeni lat.
6. KSIĄŻKA dla dziecka wczoraj, dziś, jutro / pod red. Krystyny Heskowej-Kwaśniewicz i Ireny Sochy. - Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1998. - 184 s.
Książka została napisana na bazie ogólnopolskiej konferencji poświęconej przeszłości, teraźniejszości i przyszłości książki dla dziecka, która miała miejsce w listopadzie 1996 r. w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Pierwszą część publikacji stanowią prace omawiające książkę dziecięcą na przykładzie Śląska, politykę wydawniczą, nowoczesną fantastykę w powieściach dla dzieci i młodzieży, opracowanie Pisma Świętego przez Annę Kamieńską oraz zagadnienia sztuki obrazu i sztuki słowa. Część druga publikacji poświęcona jest rozwojowi książki popularnonaukowej dla dzieci i młodzieży. Publikacja omawia również zjawisko odbioru tekstów literackich przez młodego czytelnika.
7. MOLICKA, Maria
Bajki terapeutyczne dla dzieci / Maria Molicka. - Wyd. 2 popr. - Poznań : "Media Rodzina", [cop.1999]. - 137 s.
Książka składa się z trzech części. W części pierwszej i drugiej autorka przedstawia zagadnienia teoretyczne związane z lękiem u dziecka. Następnie omawia rolę bajki w obniżaniu poziomu lęku. Część trzecia publikacji poświęcona jest prezentacji bajek, które uczą dzieci "innego myślenia" w sytuacjach lękowych.

8. **OŻÓG-WINIARSKA, Zofia**
 Szkice z literatury dla dzieci / Zofia Ożóg-Winiarska. - Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, [cop. 2003]. - 156 s.
 Publikacja jest pracą historyczno- i krytyczno-literacką. Koncentruje się wokół poezji dla dzieci. Opisuje charakterystyczne cechy języka poetyckiego, sposób kreowania rzeczywistości przedstawionej w utworach lirycznych. Omawia zjawiska artystyczne w literaturze przeznaczonej dla dzieci. Prezentuje analizę i interpretację utworów lirycznych między innymi M. Konopnickiej, W. Chotomskiej, J. Papuzińskiej, K. Kusek, J. Kulmowej i J. Ratajczaka. Książka kierowana jest do badaczy literatury dla dzieci i młodzieży, studentów, nauczycieli, bibliotekarzy oraz do tych, którzy wprowadzają dziecko w świat kultury literackiej.
9. **PAPUZIŃSKA, Joanna**
 Dziecko w świecie emocji literackich / Joanna Papuzińska ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. - Warszawa : Wydawnictwo SBP, 1996. - 111 s.
 Publikacja skierowana jest przede wszystkim do pośredników między dzieckiem a książką. Porusza problem literatury dla dzieci pod kątem sygnałów emocjonalnych, jakie przekazuje dziecku, a także udowadnia jak ważne są te sygnały w życiu młodego czytelnika. Autorka przytacza przykłady książek, wskazując na ich wielką wartość i wpływ na dziecko (np. baśnie braci Grimm i Andersena, "Mały Książę" A. de Saint-Exuperyego). Omawia powieści sentymentalne, które przyciągają i oczarowują czytelników oraz porusza problem strachu, lęku i nienawiści w literaturze dziecięcej.
10. **SEZAMIE, otwórz się! : z nowszych badań nad literaturą dla dzieci i młodzieży w Polsce i za granicą / pod red. Alicji Bałuch i Kazimierza Gajdy. - Kraków : Wydaw. Nauk. Akademii Pedagogicznej, 2001. - 345 s.**
 Jest to zbiór naukowych i krytycznych rozważań o literaturze dla dzieci i młodzieży. Między innymi znajdują się tu zagadnienia poruszające tematykę książki-zabawki, która jest nowym rozdziałem literatury dla dzieci. Omówiono polskie baśnie, bajki i opowieści fantastyczne dla dzieci z lat 1970-1989, powieści dla młodzieży u schyłku tysiąclecia. Przedstawiono szeroko kształcenie literackie dziecka w wieku przedszkolnym sprzyjające rozwojowi takich umiejętności jak: słuchanie, czytanie, pisanie, myślenie itd. W publikacji znajdują się ponadto rozdziały poświęcone twórczości Marii Konopnickiej, Heleny Boguszewskiej, Ireny Jurgielewiczowej, Hanny Januszewskiej, Stanisława Lema, Emilii Waśniowskiej i Henryka Sienkiewicza.
11. **SZEFLER, Elżbieta**
 Kompetencje czytelnicze uczniów w młodszym wieku szkolnym / Elżbieta Szefler. - Bydgoszcz : Akademia Bydgoska, 2003. - T. 1, Stan obecny. - 449 s. - T. 2, Szanse, możliwości. - 247 s.
 Publikacja składa się z dwóch tomów. Autorka zwraca uwagę na ważność rozwoju kompetencji czytelniczych dzieci i rolę książki w procesie kształcenia. Dwa pierwsze rozdziały książki są rozdziałami teoretycznymi omawiającymi rozwój aktywności poznawczej i kształtowanie kompetencji czytelniczych uczniów w szkole końca XX w. i początku XXI w. oraz rolę poznawania książki i cech jej budowy w tym procesie. Dalej autorka przedstawia założenia badawcze swojej pracy oraz gromadzi zebrane i opracowane materiały badawcze, przedstawia ich analizę i interpretację. Publikacja zawiera również opracowany przez autorkę pracy model nabywania kompetencji czytelniczych w toku uczenia się przez badanie oraz poszerzanie i różnicowanie kręgu książek i projekt modułowego programu edukacyjnego z przysposobienia czytelniczego i informacyjnego w klasach I-III. Książka zawiera przykładowe koncepcje zajęć. Publikacja zaopatrzona jest w bogatą bibliografię i aneksy.
12. **TARASZKIEWICZ, Małgorzata**
 Książki warte czytania... dzieciom / Małgorzata Taraszkiewicz. - Warszawa : Wydawnictwa CODN - Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, 1995. - 71 s.
 Publikacja jest wywodem na temat literatury dziecięcej. Omawia wartość książki jako najpowszechniejszej formy kontaktu z kulturą i jej najpiękniejszym wymiarem - sztuką. Autorka opisuje rolę książki w wychowaniu młodego człowieka z punktu pedagoga i psychologa. Wskazuje na metodę analizy "dobrej książki". W dalszej części publikacji przedstawia i opisuje wybrane czytanki i lektury szkolne dla najmłodszych. Pokazuje ich dobrą stronę i wskazuje na niebezpieczeństwa, jakie tkwią w niektórych z nich. Publikacja stanowi klucz do literatury dziecięcej, może być pomocna w pracy nauczyciela, a także może pełnić rolę przewodnika po literaturze dla dzieci.
13. **WAKSMUND, Ryszard**
 Od literatury dla dzieci do literatury dziecięcej : (tematy - gatunki - konteksty) / Ryszard Waksmund. - Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2000. - 442 s.
 Książka rozważa problem literatury dla dzieci oraz przeobrażenia gatunkowe tego piśmiennictwa. Pierwsza część publikacji poświęcona jest historii i etnografii dzieciństwa. Książka ukazuje również metamorfozę baśni na przestrzeni lat oraz jej wpływ na młodego i dorosłego czytelnika. Następnie omawia rozwój takich gatunków literatury dla dzieci jak: wiersz, poemat, dramat.
14. **WALORY edukacyjne literatury dziecięcej : ogólnopolskie seminarium organizatorów czytelnictwa dziecięcego, Białystok 11-13 maja 1999 / [red. Jadwiga Chruścińska, Ewa Kubisz] ; Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy. - Warszawa : CUKB, 2000. - 103 s.**

Publikacja skierowana jest do bibliotekarzy i nauczycieli, pośredników między dzieckiem a książką. Obejmuje referaty zaprezentowane na seminarium, które poruszają problem literatury dziecięcej, uwarunkowań psycho-dydaktycznych doboru literatury, walorów edukacyjnych książki, jej roli w rozwoju dziecka wykorzystanie książek przez nauczycieli w pracy przedszkola. Omawia formy i metody pracy z czytelnikiem dziecięcym (J. Papużyńska "Czytelnik dziecięcy w bibliotece") oraz sposoby upowszechniania książki i czytelnictwa.

15. **ZAJĄC, Michał**
 Promocja książki dziecięcej : podręcznik akademicki / Michał Zajęc ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.- Warszawa : Wydaw. SBP, 2000. - 187 s.
 Publikacja szeroko omawia problem promocji książki dziecięcej. Pierwszy rozdział zwraca uwagę na szczególną naturę książki dla najmłodszych, na jej walory edukacyjne i wychowawcze, omawia specyficzny kontakt czytelnika dziecięcego z książką. Rozdział drugi opisuje problem promocji książki o charakterze niekomercyjnym. Podkreśla tutaj istotną rolę biblioteki, wskazując na metodę pracy z czytelnikiem dziecięcym, omawia materiały nieksiążkowe i nowoczesne technologie komunikacyjne w bibliotece dziecięcej. Trzeci rozdział porusza problem marketingu na rynku książki dziecięcej, jej promocję (reklama, rola okładki, media, rola księgarń, katalogi).
16. **ZIÓŁKOWSKA-SOŁECKA, Marta**
 Polubić czytanie : utwory literackie i ich autorzy na lekcjach języka polskiego w klasach I-III : poradnik metodyczny dla nauczycieli / Marta Ziółkowska-SołECKA. - Warszawa : Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP, 2000. - 169 s.
 Książka skierowana jest do nauczyciela pracującego z dziećmi najmłodszymi. Przedstawia najbardziej popularnych autorów lektur szkolnych klas I-III. Materiał biograficzny zawiera anegdoty o życiu pisarzy, ciekawostki, które nauczyciel może wykorzystać na lekcjach. Publikacja gromadzi również analizę niektórych utworów. Książka jest dużą podpowiedzią, jak rozmawiać z dziećmi o literaturze, aby mogły polubić czytanie.
17. **ŻURAKOWSKI, Bogusław**
 Literatura - wartość - dziecko / Bogusław Żurakowski. - Kraków : "Impuls", 1999. - 166 s.
 Książka jest przeglądem zagadnień aksjologicznych w polskiej literaturze dla młodego odbiorcy. Autor omawia cele edukacyjne literatury dziecięcej. Ukazuje związek literatury pięknej ze sferą wartości i z dziecięcym odbiorcą. Autor książki wprowadza w problematykę komunikacyjną literatury dla młodego czytelnika, omawia rolę odbiorcy i nadawcy. Wskazuje na wartości zawarte w fabule i w postaciach literackich utworów dla dzieci. Szeroko omawia wartości religijne, etyczne i estetyczne w poezji dla dzieci. W rozdziale "Wartości w poezji M. Konopnickiej" szczegółowo przedstawia cechy twórczości poetki: realizm, komizm satyryczny, ukazanie piękna ojczystego krajobrazu oraz związek z tradycją.

ARTYKUŁY Z CZASOPISM

18. **DZIECKO i książka - refleksje na marginesie konferencji / Grażyna Lewandowicz-Nosal // Poradnik Bibliotekarza. - 2004, nr 2, s. 8-10**
 W artykule porusza autorka zależności dziecka od książki. Ukazuje istotną rolę biblioteki w kontaktach dziecka z książką. Podkreśla celowość istnienia bibliotek dla dzieci. Zwraca uwagę na rynek wydawniczy książki dziecięcej.
19. **GROZA w literaturze dziecięcej, korzyść czy krzywda dla dziecka? / Joanna Kułakowska // Gazeta Szkolna. - 2004, nr 26, s. 12-13**
 Autorka rozważa problem grozy w literaturze dziecięcej. Zwraca uwagę na zmiany, jakie zaistniały we współczesnej literaturze dziecięcej. Przytacza opinie autorów i ekspertów: Justyny Świąćcickiej - psychologa i autora książek dla dzieci, Janiny Papużyńskiej - autorki książek dla dzieci i krytyka literackiego, Joanny Olech - pisarki i ilustratorki książek dla dzieci oraz Wojciecha Orlińskiego - publicysty. W swoich rozważaniach powołuje się na takich bohaterów książek dla dzieci jak: Harry Potter, Molly Moon, rodzeństwo Baudelaire, Karolina.
20. **KLUCZ do dziecięcych serc / Dorota Sikucińska // Życie Szkoły. - 2000, nr 1, s. 39-42**
 Autorka wyjaśnia termin "baśń ludowa" i "baśń literacka". Wskazuje na rolę wychowawczą baśni, która wpływa na kształtowanie uczuć, modelowanie stosunku do świata, wprowadza w świat piękna, buduje poczucie estetyki.
21. **KSIĄŻKA dziecięca w Szwecji : spotkanie na Koszykowej // Guliwer. - 2000, nr 1, s. 78-82**
 Artykuł jest krótką relacją ze spotkania polsko-szwedzkiego zorganizowanego w Warszawie. Spotkanie miało na celu omówienie działalności placówek pośredniczących między dzieckiem a książką oraz omówienie sytuacji literatury dziecięcej. W artykule umieszczono polskie tłumaczenie książeczki "Siedem zalet książki dla dzieci".
22. **"LEKTURY" niemowlaków i nieco starszych dzieci / Anna Ożyńska-Zborowska // Guliwer. - 2002, nr 1, s. 67-71**
 Autorka wskazuje na istotną rolę książki w życiu dziecka najmłodszego. Podkreśla, że przy doborze książek dla dzieci należy uwzględnić trzy kryteria: psychologiczne (poziom rozwoju, zainteresowania), pedagogiczne (dobór treści wartościowych i wychowawczych), artystyczne (szata graficzna książki, standard edytorski).

23. MIEJSCE i rola literatury w wychowaniu estetycznym dzieci w młodszy m wieku szkolnym / Aneta Fortuna // Nauczanie Początkowe. - 2002, nr 2, s. 21-26
Autorka artykułu omawia krótko koncepcje wychowania estetycznego oraz czynniki od jakich przeżycia estetyczne zależą. Poruszyła problem utworów literackich kierowanych do dzieci, potrzebę czytania i kontaktu dziecka z książką oraz wpływ literatury na wzbogacanie osobowości dziecka.
24. NIE chrońmy kanionów przed wichrami : kilka słów o fantasy terapii / Hanna Dybel-Trzebiatowska // Guliwer. - 2003, nr 4, s. 12-15
Autorka zwraca uwagę na terapeutyczne oddziaływanie literatury dziecięcej. Artykuł zawiera analizę wybranych utworów szwedzkiej pisarki Astrid Lindgren pod kątem ich terapeutycznego potencjału. Wybrane przez siebie utwory kwalifikuje autorka jako fantasy terapia. Omawia następujące utwory: Bracia Lwie Serce, W Krainie Zmierzchu, Junkier Nils, które zawierają wątek śmierci, temat najtrudniejszy w konfrontacji z najmłodszym czytelnikiem.
25. ZJAWISKA paranormalne w literaturze dla dzieci i młodzieży / Paweł Jankowski // Guliwer. - 2001, nr 2, s. 73-79
Autor artykułu zwraca uwagę na wzrost i obfitość w ostatnich latach zjawiska paranormalnego w literaturze dla dzieci, podaje czynniki, które wpływają na jego wzrost. Omawia funkcje zjawisk paranormalnych skupiających się w następujących obszarach: estetyczno-artystycznym, rozrywkowo-ludycznym, edukacyjno-poznawczym. Podaje również przykłady tego zjawiska w poszczególnych utworach.